

KATONA JÓZSEF

* SZINHÁZ *

Madách Imre:

KATONA JÓZSEF KECSKEMÉTI SZÍNHÁZ
16/21/19

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

KECSKEMÉT

1962 — 63

Madách Imre
(1823—1864)

A célt, tudom, még százszor el nem érem.
Mit sem tesz. A cél voltaképp mi is?
A cél megszűnt a dicső csatának,
A cél halál, az élet küzdelem,
S az ember célja e küzdés maga.

Az ember tragédiája és költője

„Madách Imre ma is legnépszerűbb magyar drámaíró. — Pedig csak egyetlen drámát írt, *Az ember tragédiáját*. Igaz, hogy ennek valamennyien hősei vagyunk, az egész emberiség és az, ami ott történik a távoli időbe vetített képekben, mindannyiunkra vonatkozik, mindannyian szinte személyes ügyünknek tekinthetjük. Ezt a drámát ma már nem is tapsoljuk, hanem éljük az idegeinkkel, szavaljuk, idézzük, kívülről tudjuk, 10 német fordításban forog köz-kézen, megvan angolul, franciául, olaszul, hollandul, románul, tótul, csehül, oroszul is. — Ezekkel a sorokkal kezdi Kosztolányi Dezső Madách recenzióját. — Nyáron, amikor Gorkij Maxim asztalánál ültem, ő először Madách Imre nevét említette, csak azután Petőfiét.”

Ha szóhasználatunkban nem számítana sértőnek a zseniális műkedvelő megjelölés, ezt alkalmazhatnánk Madáchra. Az írás nem volt feladata, nem volt mestersége. „Csupán” visszafojtott érzéseinek megjelenési formája. Főműve, tulajdonképpen egyetlen műve, nagy katasztrófák láncreakcióin át csapódott le, egy fogékony lélek szenvedéseinek párlata, az érzelmek gigászi hullámverése. Gyulai Pál szerint Madách többi drámája csak a Tragédia előtanulmányául szolgált. Madách egész munkássága valóban nem játszhatott más szerepet; drámái formai kísérletek, lírája lelke fogékonyágát megteremtő, a kifejezés módját keresgélő stílusgyakorlatok; *Az ember tragédiája* nélkül neve nyilván csak az irodalomtörténészek számára mondana ma valamit.

A magyar drámairodalom két maradandó nagy alkotással büszkélkedhet: Katona Bánk bánjával, és Madách Tragédiájával. A Bánk bán megszületése után negyven esztendővel egy ugyancsak visszavonult és irodalmi sikerekkel nem büszkélkedhető roppant magányos lélek vívódásából született meg a Tragédia. Madách 1823-ban született Alsósztreghován, itt is halt meg 1864-ben. Ifjúkorában a jog elvégzése után a megyénél ügyvédeskedett, cikkeket írt. Fiatalon nősült és házassága nagy csalódással járt.

A szabadságharc alatt a szülői akarat és saját indulatai, érzelmei között hányódott. 1852-ben egy üldözöttnek mene-

déket adott ezért bebörtönözték. Felesége ezalatt elhagyta. Kiszabadulva, Madách dermedten él birtokán, visszavonulva, magányba süllyedten. Az íróasztal-fiók egyre jobban telik a kiadatlan versekkel és drámákkal. Majd elérkezik élete főművének a Tragédiának a megírásához. Feljegyzései szerint 1859. február 17-től 1860. március 26-ig dolgozott a tragédián. Az országgyűlés időszakára megyéje képviselőjeként Pestre jött, tarsolyában a Tragédia kéziratával. Arany János lelkesen fogadta az alsósztrigovai költőt, és a Kisfaludy Társaság segítségével már 1861-ben megjelent Arany és a költő gondozásában Az ember tragédiája első kiadása. De színpadra nem került. Paulay Ede vállalkozásához nem közönséges bátorság kellett, hogy a 22 éve szunnyadó művet, amelyet mindenki szigorúan könyvdrámának ítélt, színpadra állítsa. Ő vállalkozott először arra, hogy a drámai költeményt meg is szólaltassa. Nagy szüksége volt a sikerre, mert az ellenzők igen sok oldalról támadták, vagy kísérték kételkedéssel Paulaynak, a Nemzeti Színház kitűnő igazgatójának vállalkozását. Így örökíti meg a nagy eseményt a naplójában: „6 és fél órakor megkezdődött a nyitány. Telt ház, gyönyörű közönséggel, mindenki arcán a várakozás és kíváncsiság izgatottsága. A nyitány hosszú és fárasztó volt. Végre felment a függöny, a három előjátéki kép roppant hatást idézett elő. Az egész ház tapsolt és hívott, végre kimentem, kétszer egymás után. A siker el volt döntve és képről képre fokozódott. A párizsi jelenés után egy kis zavart okozott, hogy a függönyt nem eresztették le. A sűgő tévedése volt. De a közönség nem vette észre, oly nagy volt a Marseillaise hatása... Legszebb diadalaim legnagyobbját ünnepeltem. Az *Ember Tragédia* hatalmasan sikerült.”

A sikerben nagy része volt Paulay mellett a nagyszerű Évának, Jászai Marinak, akiben ez a szerep méltó megformálóra talált. Nagy Imre Ádámja és Gyenes Luciferje mellett a Nemzeti Színház sok kiváló színésze kapott feladatot ebben az első Tragédiában. Az első plakáton Márkus Emília, Újházi Ede, Szigeti József, Helvei Laura, Prielle Kornélia, Csillag Teréz, Náday, Szatmáryné, Fáy Szeréna neve áll. A zenét Erkel Gyula szerezte. A könyvdrámából siker és országos ügy lett.

Így ír az eseményről a kor egyik legtekintélyesebb kritikusa, Beöthy Zsolt: „Madách nagy költeményének tegnapi bemutatója nem volt sikertelen, de a meg-megújuló zajban, föl-fölmerülő érdeklődésben, hullámozó izgalomban nyilatkozó hatás egészen más természetű volt, mint az mely szobánk magányában, az este csendjében fog el, midőn elménkben kételkedő tépelődéssel az élet céljai fölött, s szívünkben szeretettel szépségei és jóságai iránt, kezünkbe vesszük e fenséges költeményt... — írja, de hozzáteszi, elismerve az esemény jelentőségét: — ...sohasem láttam közönséget áhítattal inkább tele, s tanulmánnyal jobban

felkészülve, mint a tegnapi volt. A színház legjobb erejét vetette a siker mérlegébe: egy lángelmét ünnepelni jelent meg egész népe, kicsinyje és nagya..."

Paulay Ede megnyitotta az utat a Tragédia előtt a színpadokon.

Éva:
JÁSZAI MARI

A Nemzeti Színház bemutatóját hamarosan követték a vidéki színházak. Elsőnek a bajai előadást jegyzi fel a krónika, mely már két hónappal a budapesti bemutató után, 1883. decemberében megtörtént. Az 1884-es év a Tragédia diadalútja az országban. Olyan jelentős társulattal rendelkező színházak, mint pl. Kassa, Miskolc, Kolozsvár, Debrecen, Pozsony és olyan kisebb városokban

Első Ádám:
NAGY IMRE

Lucifer:
GYENES LÁSZLÓ
1883-ban.

is, mint Kecskemét, Pápa, Szentes egyaránt színre került.

A fővárosi és a vidéki sikersorozat után a Tragédia eljutott külföldre. Elsőnek Meiningenben tűzik műsorra. Majd Hamburg, Bécs, Prága, Berlin a Tragédia útja. Igazi siker nem lett külföldön. A külföldi közönségből eleve hiányzott a szubjektív érzés és lelkesedés, na meg a Tragédiának az előzetes ismerete, ami a hazai közönséget jobban az előadáshoz kapcsolta, eleve vele összefűzte.

A Tragédia irodalma igen nagy és ellentmondó. Az első világháború befejezéséig a vita elsősorban arról folyt, hogy a könyvdráma veszít-e értékéből, ha színpadra kerül. A Horthy-korszakban azonban a viták politikai színezetet is nyertek. Az egyház előbb az „Istentelen mű” elvetését hirdette, majd a kisajátítás okos politikájához folyamodott. A Tragédia színpadi pályafutásában jelentős állomás volt Hevesi Sándor rendezése 1923-ban. „Az Ember Tragédiája nem történelmi arcképcsarnok, nem látványos képsorozat, nem történelmi korfestés, hanem mindennél több, nagyobb, költőibb valami: az ember örök küzdelme Ádám álmában, változó víziókban.” Hevesi Sándor ezzel a felfogással 40 évvel az első színpadi megjelenítés után először adott igazán új megfogalmazást a Tragédia rendezésében. „Ilyen műnek nincsen soha végleges előadása” — állapítja meg Hevesi. Néhány évvel később ő maga is, majd Németh Antal adtak újabb és újabb értelmezést a Tragédiának itthon és külföldön egyaránt.

A felszabadulás után, 1947-ben került sor a Tragédia felújítására. Nagy apparátussal, új értelmezéssel került színre a Nemzeti Színházban — kissé vulgarizálva. Hét esztendő kényszerű szünet után 1954-ben soha nem tapasztalt érdeklődés mellett került újra színre a Nemzeti Színházban. Gellért Endre többek között így határozza meg a rendezés új koncepcióját: „Madách elképzelése szerint a harc az Úr és Lucifer között az emberért folyik. Az álomképek során a nagyon is *emberi* Lucifer Ádámmal való állandó birkózásban, törekszik célja elérésére, az élet értelmetlenségének és hiábavalóságának bizonyítására. Nemcsak Ádám és Éva, de Lucifer is változik ezekben a színekben és mindig az alkalomnak és céljának leginkább megfelelő módon törekszik Ádám kiábrándítására. Ez az aktív Lucifer szükségyszerűen visszahat Ádám cselekvéseire is. Az örökké új, változó eszmék iránt lelkesedő Ádám aktivitása nem független a Luciferi ellenállástól, mondhatni: állandó kölcsönhatásban vannak egymással. És Ádám az eddigi rendezéssel ellentétben, nem egyforma csodálottsággal, kiábrándultsággal távozik és nem egyforma lelkesültséggel indul új korszakok, új eszmények megvalósítására.”

Az előadás hatása döbbenetes volt. Az üzemek rövid idő alatt százezer jegyet igényeltek. A sajtó pedig lelkesen üdvözölte a Tragédia visszatértét a Nemzeti színpadára. „Akik végignézték az előadást, egyöntetűen érezték és lelkes tapsaikkal arról tettek vallomást, hogy Az Ember Tra-

*Rendezői gondolatok
„Az ember tragédiája”
kecskeméti előadásához*

A kecskeméti színház néhány éve megindult ugrásszerű fejlődése során a legnagyobb erőpróbájához érkezett el. Az államosítás óta első ízben tűzte műsorára Madách Imre, és a magyar drámairodalom halhatatlan remekművét, „Az ember tragédiáját”-t. Nyilvánvaló, hogy ezt a jelentős eseményt nemcsak az eddig elért fejlődés indokolta, hanem az is, hogy a színház sajátos koncepcióval akar hozzájárulni a sokat vitatott mű értelmezéséhez. Ez előtt azonban érdemes rövid visszapillantást vetni a mű színpadra kerülésére, valamint első kecskeméti bemutatójára.

A múlt század 80-as éveiben a Nemzeti Színház zseniális rendező-igazgatójának, Paulay Edének támadt az a nagyszerű gondolata, hogy Madách drámai költeményét színpadra vigye. 1883. szeptember 21-én mutatta be a Nemzeti Színház Paulay látványos rendezésében, Éva szerepében Jászay Marival. Az ezt követő első vidéki bemutatása még abban az évben, 1883. decemberében Baján (!) volt, ahol Balogh Lajos társulata mutatta be. S a pesti bemutató után alig egy évre, 1884. november 15-én már Kecskeméten játszotta Ságghy Zsigmond társulata; megelőzve olyan nagy magyar színházi városokat, mint Szeged, Debrecen, Pécs, Nagyvárad, Temesvár és Pozsony! A „Kecskeméti Lapok” 1884. november 23-i számában közölt kritika szerint Krémer, Ságghyné és Fábíán játszották Ádám, Éva, Lucifer szerepeit, s különösen Ságghyné és Fábíán arattak nagy elismerést Éva és Lucifer szerepében. A lap az egész előadást is dicsérte, csupán a látványosságot keveselte. Mindezt nemcsak a krónikás megemlékezés miatt közöljük, hanem azért is, hogy rávilágítsunk Kecskemétnek és a megyének nagy jelentőségű kezdeményező szerepére a Tragédia vidéki diadalútjában.

A maradandó művek jellemző vonása, hogy mindig új szépségeket és értékeket fedezünk fel bennük és életünk különböző korszakaiban más-más szemmel, érettebben nézve, mindig újaknak és mindig nagyobb értékűeknek látjuk őket. „Az ember tragédiája” ma már nemcsak a magyar irodalomé. Számos fordítás révén helyet foglal a világirodalomban is, ama nagy alkotások sorában, amelyek az egyetemes emberi kultúra kincsesházát gyarapították. Mégis az idők során sokszor vitatták és aláértékelték jelentőségét. A felszabadulás előtti jelentősebb ellenérvek: Faust-utánpótlás, pesszimizista hangulatú, nincs megoldása, nehézkes a nyelvezete. A felszabadulás után pedig vallásos misztériumdrámának bélyegezték. A Tragédia elutasítását a falanszter-jelenettel is indokolták. Ezt legjobban Sőtér István leplezi le egyik tanulmányában, amikor megállapítja, hogy Madách kételeyei az utópista szocializmussal szemben nem jelentik még azoknak az eszméknek a tagadását, amelyek az ő korában valóban égető kérdések voltak. Madách gondolkodásában a forradalomról, a tömegekről, a nemzeti szabadságról való nézeteket, — s nem pedig egy akkor még csak utópiának tekinthető jövőről alkotott vélekedést kell döntőnek tekintenünk. A legsúlyosabban azonban Lukács György marasztalta el 1955-ben, amikor a XIX. századi magyar sors pesszimizmusa középszerű ábrázolásának „ítélte”.

Elérkezett az ideje, hogy Madách remekét korszerű, szocialista világnézetünk segítségével reálisan értékeljük. Nézzük meg a kecskeméti előadás rendezésének elvi törekvéseit, amelyek az immár 80 éve színpadon élő Tragédiát új színekkel és gondolatokkal gazdagítják. Itt természetesen elsősorban a történelmi, azaz az álomképek értelmezéséről van szó. Az első három és az utolsó képben (menny, paradicsom, paradicsomon kívül) ugyanis világosan kiderül a madách-i tétel: az ember — kiszakadván az édeni boldogságból — az élet értelmét keresi, az elvesztett boldogságot. Eközben a természet fejlődését tagadó, hiúságában megsértett Lucifer kezét fogja. Az Úr a mi elemzésünk szerint maga a természet, az élet a drámában, Lucifer pedig ennek a tagadása. *Az ember tragédiája pedig tulajdonképpen az, hogy az élet értelme tagadójának a kezét fogva keresi az élet értelmét.* Ezért jut el az öngyilkosság gondolatáig! — A luciferi álomképek felépítésénél pedig a hegeli triadikus dialektika módszerét vettük alapul. Hegel dialektikus módszerében különlegesen nagy jelentőségű az általa idealista módon a fogalmak mozgásként felfogott fejlődés három alapelve: a mennyiség átcsapása minőségbe (TÉZIS); az ellentmondás mint a fejlődés forrása (ANTITÉZIS); és a tagadás tagadása (SZINTÉZIS). Ebben a három alapelvben tárt fel a fejlődés valóságos általános törvényeit. Az egész természeti, történelmi és szellemi világot ő ábrázolta először folyamatnak, vagyis állandó mozgásban, változásban, átalakulásban és fejlődésben levőnek, s megkísérelte, hogy a

Madách: Imre:

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

Dramai költemény 3 részben, 15 képben

Adám **Simon György**
Jászai-díjas

Éva **Bege Margit**

Lucifer **Bárdi György**
Jászai-díjas

I. RÉSZ

1. szín: A mennyekben

Az Úr **Gyulay Antal**
Gábor főangyal **Gazsó Endre**
Mihály főangyal **Lukács József**
Rafael főangyal **Vincze Pál**

2. szín: A paradicsomban

Az Úr **Gyulay Antal**
Cherub **Kölgyesi György**

3. szín: A paradicsomon kívül

4. szín: Egyiptom

Rabszolga **Fekete Tibor**

5. szín: Athén

Kimón **Várhegyi Teri**
1. népbeli **Dánffy Sándor**
2. népbeli **Simon Géza**
3. népbeli **Nagy Sándor**
4. népbeli **Budai László**
1. demagóg **Fekete Tibor**
2. demagóg **Major Pál**
1. polgár **Liliom Károly**
2. polgár **Komlós József**
Thersites **Jánoky Sándor**
Jászai-díjas

Crispos **Szalma Sándor**

6. szín: Róma

Catullus **Mezey Lajos**
Hippia **Göndör Klára**
Cluvia **Dévényi Cecília**
Péter apostol **Gyulay Antal**

S z ü n e t

II. RÉSZ

7. szín: Bizánc

1. polgár **Simon Géza**
2. polgár **Kölgyesi György**
3. polgár **Szalma Sándor**
4. polgár **Liliom Károly**
1. Patriarcha **Jánoky Sándor**
Jászai-díjas
Agg eretnek **Gyulay Antal**
A barát **Máday Endre**
Egy barát **Gazsó Endre**
Barát **Budai László**
Heléna **Borbíró Andrea**
Csontváz **Süle Géza**
1. boszorkány **Móricz Ildikó**
2. boszorkány **Kovács Mária**
3. boszorkány **Kondor Klára**

8. szín: Prága

Rudolf császár **Jánoky Sándor**
Jászai-díjas
1. udvaronc **Liliom Károly**
2. udvaronc **Nagy Sándor**
3. udvaronc **Pathó István**
4. udvaronc **Vincze Pál**

9. szín: Párizs

Újonc **Kuppán Ferenc**
A tiszt **Máday Endre**
Katona **Lukács József**
Sanscuhotte **Kölgyesi György**
Márki **Pathó István**
Saint-Just **Fekete Tibor**
Robespierre **Major Pál**

10. szín: Prága

Udvaronc **Pathó István**
Tanítvány **Nagy Sándor**

S z ü n e t

Rendező:

UDVAROS BÉLA

Diszlettervező: **Jelmeztervező:**
BORCSA ISTVÁN **NAGYAJTAY TEREZ m. v.**
A kísézőzenét
szerezte: **Kossuth-díjas,**
FARKAS FERENC **éremes művész**
Koreográfia:
Kossuth-díjas **SALLAY ETA**

III. RÉSZ

11. szín: London

Bábjátékos **Máday Endre**
Virágáruslány **Várhegyi Teri**
Egy anya **Lászlóffy Kata**
Egy lány **Radics Livia**
Ékszerárus **Szalma Sándor**
1. polgárlány **Móricz Ildikó**
2. polgárlány **Kovács Mária**
Korcsmáros **Budai László**
1. munkás **Vincze Pál**
2. munkás **Lukács József**
3. munkás **Kölgyesi György**
1. koldus **Major Pál**
2. koldus **Liliom Károly**
Katona **Süle Géza**
1. mesterlegény **Simon Géza**
2. mesterlegény **Száz József**
Kéjhölgy **Borbíró Andrea**
Zenész **Pathó István**
Artúr, ifjú **Gazsó Endre**
Éva anyja **Göndör Klára**
Cigányasszony **Mojzes Mária**
1. tanuló **Kuppán Ferenc**
2. tanuló **Nagy Sándor**
3. tanuló **Bilcsi Mária**
4. tanuló **Süttő Zoltán**
1. gyáros **Komlós József**
2. gyáros **Jánoky Sándor**
Jászai-díjas
Nyegle **Mezey Lajos**
Lovel **Dánffy Sándor**
Elítelt **Fekete Tibor**

12. szín: Falanszter.

Tudós **Mezey Lajos**
Aggastyán **Dánffy Sándor**
Luther **Major Pál**
Cassius **Szalma Sándor**
Platon **Máday Endre**
Michelangelo **Jánoky Sándor**
Jászai-díjas

13. szín: Az úr

A Föld szelleme **Dánffy Sándor**

14. szín: Jégvidék

Eszkimó **Komlós József**

15. szín: A paradicsomon kívül

Az Úr **Gyulay Antal**

belső összefüggést e mozgásban és fejlődésben kimutassa. Az emberiség történelme e nézőpontból többé nem értelmetlen erőszakoskodások vad zűrzavarának látszik, amelyek mind egyformán elvetendők, s amelyeket legjobb mihamarább elfelejteni, — hanem maga az emberiség fejlődési folyamata. Madách e folyamatot minden luciferi tévútján nyomón követi, mi pedig igyekszünk kimutatni a dialektikus, belső törvényszerűséget.

Az előadás drámai középpontjában Ádám, az emberiség reprezentánsa áll. Küzdelme Luciferrel, Évával és az Úr által képviselt természeti erővel konfliktusokkal zsúfolt. Sok csalódása, bukása ellenére azonban rájön, hogy *a forradalom jövőjébe vetett hit, a nő és a szerelem megváltó hatalma, és a küzdés ereje adja az emberi élet értelmét.*

E három gondolat előtérbe állítása biztosítja a mű és az előadás korszerű eszmei mondanivalóját.

A színház minden művésze és dolgozója rendkívüli ünnepek tekinti „Az ember tragédiája” kecskeméti bemutatóját, megvalósításáért teljes erejével küzd és a sikerben bízva bizik.

Udvaros Béla

Felmezeket tervezte:

Nagyajtay Teréz

m. v.

*Kossuth-díjas,
érdemes művész*

Adám:
SIMON GYÖRGY
Jászai-díjas

Éva:
BEGE MARGIT

Lucifer:
BÁRDI GYÖRGY
Jászai-díjas

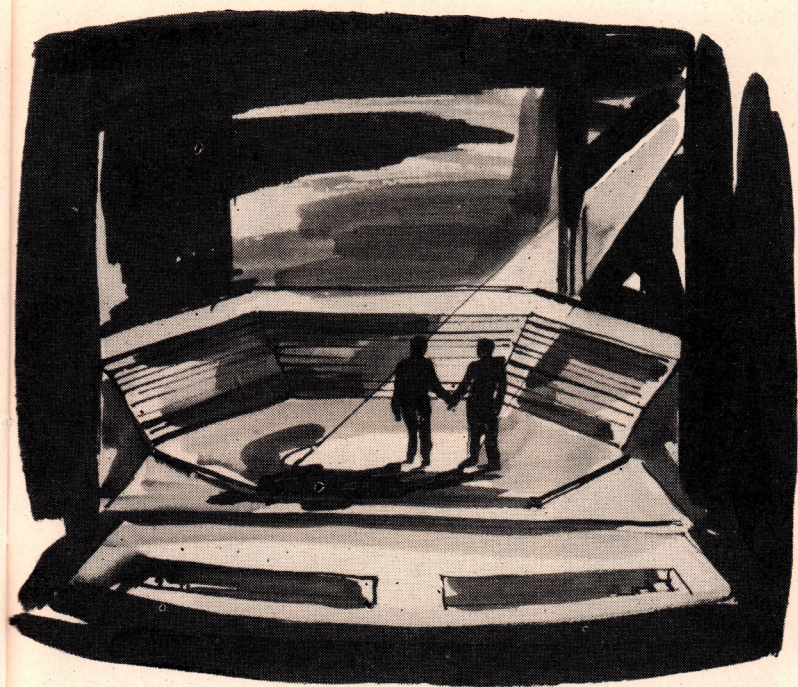

Vizuális illúziókeltés a színpadon

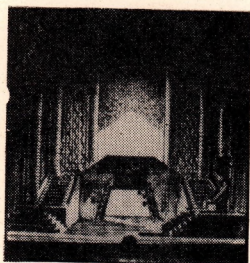
A színházban az írói gondolat, a kiváló színészi játék, a rendezői koncepció nem nélkülözheti a vizuális illúziókeltésnek azt a varázslatát, amit köznyelven dekorációnak, világításnak és szcenikai megoldásoknak nevezünk.

Ennek létjogosultságán, alá- vagy mellérendeltségén vitatkozni felesleges, mert egyszerűen nélkülözhetetlen, szerkesztés része a színházi produkciónak. Jelen esetben, mint „Az ember tragédiája” bemutatása alkalmával, különösen megfigyelhető a jelentősége. A modern színpadművészet eredményeinek felhasználásával mutatjuk be Madách remekművét. A tervezői koncepció nem törekedett a darab mondanivalójától eltérő díszletmegoldásokra. Híven Madách gondolataihoz, a rendezői elképzelésekkel összhangban jöttek létre a színpadképek. A játéktér kialakítása nagy mennyiségű fa- és vasanyag felhasználását kívánta meg. A történelmi képek gyors cseréjét három modern vetítógép biztosítja, huszonhat darab különböző diapozitív váltásával. A diapozitívek elkészíttetése több hetes művészi munkának az eredménye, de a világítási munka sem valósulhatott volna meg előbb, mivelhogy a színház történetében egyedülálló feladatot jelentett, segítette a munkát az új világítási berendezés nagyszerűsége. Szcenikailag figyelmet érdemel az a gépezet, amely lehetővé teszi a zenekari árok beépítésével az abba való le- és kijutást. Nem sorolom Madách darabjának bemutatása alkalmával felmerült problémák sokaságát, ez most nem cél, arra törekedtünk minden munkánkban, hogy megteremthessük a színház nagyszerű varázslatát, s ha csak pár órára is sikerült, munkánk nem volt hiábavaló.

B. I.

Borcsa István vázlata a „Tragédiához”

Oláh Gusztáv díszletterve
az 1926-os előadáshoz

Göndör Klári

Dévényi Cecília

Várhegyi Teri

Mezei Lajos

Szalma Sándor

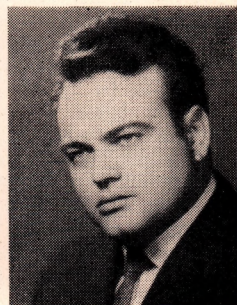
Komlós József

Kölgyesi György

Simon Géza

Dánffy Sándor

Pathó István

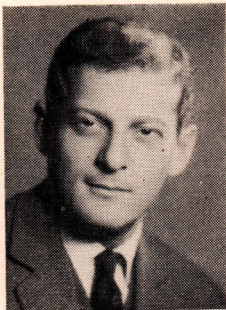
Gyulai Antal

Jánoky Sándor
Jászai-díjas

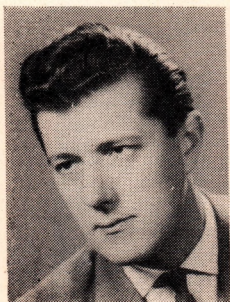
Máday Endre

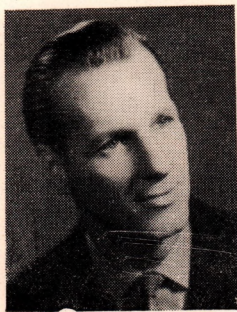
Major Pál

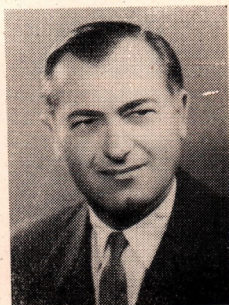
Fekete Tibor

Liliom Károly

Süle Géza

Budai László

Nagy Sándor

Moricz Ilaió

Radics Livia

Kovács Mária

Süttő Zoltán

Gombos Júlia

Lukács József

Vincze Feri

Lászlóffy Katalin

Bilicsi Mária

Kondor Klára

Garaj Éva

Kuppán József

Az ember tragédiája

Madách Imre e halhatatlan remekművében a lét célját, értelmét kutatja. Arra keresi a feleletet, vajon miért él az ember s hogyan lehet boldog. A mű hőse, Ádám, az örök Ember, aki a paradicsomi boldogságot feláldozza a tudásért. A drámai költemény első színe a mennyekben játszódik, ahol Lucifer, a bukott angyal szembeszáll az Úrral, bírálja a világot s mint a tagadás szelleme elhatározza, megnyeri az embert. Álmod bocsát Ádámra s végigvezeti a történelem különböző korszakain, hogy bebizonyítsa; nincs értelme az életnek. Az első állomás Egyiptom. „Milliók egy miatt” — hangzik a vád Ádám-Fáraó ellen. S Ádám új jelszót keresve fordul el Egyiptomtól. De ennek ellenkezője is kiábrándítóan hat a következő színben, Athénben, s indulnak el Luciferrel, hogy új eszményt keressenek — Rómában. Az eszmények nélküli, cinikus élet, tobzódás és dőzsölés nem ad boldogságot — talán a hit majd igen. De amit a következő színtér — Bizánc — nyújt, az sem lehet az emberiség életének értelme és célja, mert a hit itt már csak kiábrándulással töltheti el. Talán a tudomány? De mint Kepler, látnia kell, hogyan aljasodik le a tudás, s bánatát borbába fojtva álmában egy olyan világ tárul szeme elé, amelyben a jelszó: szabadság, egyenlőség, testvériség! S bár ez a történelmi kép sem hozza el az áhított végső célt, reményteljesebben indul a következő állomás felé. S az London: a szabadverseny színtere. De ez a szabadverseny a munkások keserűségével, a tudós nyegleségével és cinizmusával van tele. El ebből a világból is! De hová? Mert eddig tartott a madáchi jelen. Az utópiák világába, hogy Lucifer végkép kiábrándíthassa Ádámot. A technika és tudomány torzszülött színterére, a falanszterbe vezeti Ádámot, amely megölje az emberi érzelmeknek, családnak, hazának és művészetnek. Majd kiszakítja Ádámot a Föld köréből is az Úrbe vonva, hogy ott diadalmaskodjék felette. De Ádám a Föld, a Lét vonzását erősebbnek érezve szembeszáll Luciferrel, s álombeli útja legnehezebb szakaszán felismeri, cél voltaképp a „küzdés maga”. Lucifer még egy utolsó kísérletet tesz, a kihűlő Föld színterére vezeti vissza, bemutatva az elkorcsosult embert és a jégge fagyott földet.

Az álom végetért. Ádám ébred s a Lucifer által láttatott való öngyilkosságra készítetné. De Éva, a társa, a lét értelmét, életük folytatását hordozza. A tagadást legyőzte az élet s bár a jövő sok megpróbáltatást ígért, mégis érdemes élni!

ÁRA: 3,— Ft

Szerkeszti: Siklós Olga

Felelős kiadó: Nádasdy Ferencné

Készült 2500 példányban az MNOSZ 5601—59.

és 5602—55. sz. szabványok szerint 1 (A/5) ív terjedelemben.

62. 3169 BNYV Kecskemét